

Strategisk opgør eller skæbnefortælling

Skrevet af: **Redaktionen** | Offentliggjort: 15. december 2013

Finanslovsspillet er slut. Enhedslisten er placeret på et sidespor. I defensiven og åben for alskens kritik af partiets taktisk fejlslagne håndtering af forhandlingerne i finansministeriet. Løkke Rasmussen er delvist rehabiliteret. Regeringen lukkede ham og Venstre ind i varmen til et forlig om finansloven. Alt er tilbage ved normalen, hvor dansk politik stort set bare handler om måske at trække taburetterne væk under ministre, og hvor de samme partier i skyggen af denne *overdøvende* trafik og udenfor pressens radar gennemfører forlig med vidtrækkende konsekvenser for et stort antal borgere.

Men spillet om finansloven er ikke slut - i hvert fald ikke for venstrefløjen. Både tiden før og efter de hektiske timer i forhandlingernes slutfase rummer så mange grundlæggende politiske temaer for venstrefløjen, at der er grund til at gøre ophold og analysere forløbet nærmere.

Næppe mange udenfor EL's inderkreds vil være uenige i, at der blev begået en række taktiske fejlgreb. Men her hører enigheden også op. En del søger årsagen i forhandlernes uerfarenhed. Andre kritiserer partiet for med kravet om to bade om ugen fejlagtigt at have kopieret DF's linje i finanslovsforhandlingerne med VK. Atter andre mener, at partiet blev blændet af valgsuccessen ved kommunevalget. Hver især rummer forklaringerne vel et gran af sandhed. Men her på redaktionen, mener vi, at alle disse mere politologiske forklaringer skygger for nødvendigheden af en langt mere dybtgående strategisk analyse.

Selvfølgelig var det en indlysende taktisk brøler at indlede finanslovsforhandlingerne med "hulemøder" i finansministeriet. Et socialistisk parti fører ikke parlamentarisk politik gennem hulemøder. Tværtimod forklarer det åbent befolkningen, hvad der er gang i. De gør det klart, hvilke politiske temaer, der er på dagsordenen, og informerer løbende i forhandlingsprocessen. Et socialistisk parti, der vil optræde parlamentarisk på grundlag af mobilisering i befolkningen, indskrænker ikke sine kontakter i fagbevægelsen til de øverste ledere. Tværtimod mobiliserer det medlemmerne ved at forklare og uddybe partiets forhandlingslinje. Når så forhandlingerne oven i købet foregår midt i en valgkamp, turde det være indlysende, at partiet bør gøre alt for at brænde igennem med sin politik for at lægge maksimalt pres på regeringens forhandlere.

Men det skete ikke. Selvom valgresultatet klarede begreberne. Venstre og Løkke måtte notere, at mistilliden til partiet og partiets leder, ikke stak så dybt som frygtet. SF blev mast samtidig med, at Socialdemokratiet (sagt med lidt god vilje) holdt skansen. Hvorimod EL indkasserede en solid fremgang, der frem til folketingsvalget i 2015 kunne omsættes til en afgørende ændring af partiets stilling: Fra protestparti til et seriøst venstrefløjsparti, som ikke alene kunne repræsentere protesten, men også repræsentere en progressiv politik for fremtiden og ikke mindst en ny politisk kultur.

Det sidste var det værst tænkelige scenarie for socialdemokratiet og SF. Men også for en kommende borgerlig regering med Venstre i spidsen. Rigstaktikerne i Socialdemokratiet gik i gang og havde rimeligt let spil, i og med EL havde bevæget sig ind i parlamentarismens lukkede rum og lagt sig fast på et signalkrav, der ikke kunne bære et bredere politisk opgør. I EL havde man fuldkommen negligeret de historiske erfaringer med de socialdemokratiske ledelsers taktik overfor enhver trussel fra venstre. I Poul Nyrups tid blev den især anvendt overfor partiets egen venstrefløj. Efter valget i 2007 blev den anvendt overfor SF, og i hele efteråret er den diskret blev afprøvet på EL: Åben op for

et samarbejde. Kom dem i møde og giv indtryk af, at de kan få betydningsfulde krav igennem. Luk af for deres forpligtelser overfor baglandet og den brede befolkning. Bind dem til det parlamentariske spil, og lad dem forstå, at enhver større misforståelse eller kritik kan føre til, at det hele falder på gulvet.

Taktikken har indtil nu virket upåklageligt, selv om Socialdemokratiet unægtelig ikke fremstår med en skræmmende styrke. Ikke desto mindre er venstrefløjen fra partiets egen opposition og ud til EL så bange for at udfordre socialdemokratiets og fagbevægelsens ledelse frontalt, fordi man så skal til at føre kampen selvstændigt på samtlige områder, at man indtil nu har tilpasset sig - og slået sig til tåls med at vifte med de rigtige socialistiske principper. Hvilket Sass-Larsen m.fl. er hamrende ligeglade med, bare man retter ind til højre i den praktiske politik og kompromitterer sig så meget, at man ikke med rimelighed kan gøre krav på at fremstå som seriøs politisk opposition.

Denne taktik lykkedes overfor SF. Sass-Larsen fik dannet en alliance med Villy Søvndal, Thor Møger og Ole Sohn. SF blev moderniseret - det vil sige topstyret - og partidemokratiet blev snøret af til nogle eksotiske nicher i partiet. Det politiske resultat blev Fair Løsning, som i det store og hele frakendte SF enhver videre historisk legitimitet. EL burde have lært af denne gammelprøvede taktiske manøvre og indstillet sig på, hvad der var i vente, da de socialdemokratiske borgmestre fra Vestegnen i slutfasen gik ud og undsagde EL's krav. Nu var det kun spørgsmål om tid, før bosserne i fagbevægelsen kom ud med et pres på EL. Det skete også, og fra da af var skinnerne lagt ud.

Omkostningerne ved at rehabilitere Lars Løkke og give Venstre lidt kredit blev kalkuleret til at være mindre foruroligende end udsigten til at få et parti på venstrefløjen, der havde mulighed for at vokse og etablere sig som politisk alternativ. Partiets ledelse havde godt nok ikke demonstreret stor taktisk kompetence eller vilje til for alvor at udfordre regeringens samlede politik. Men alene tilstedeværelsen af et anerkendt socialistisk parti kunne rehabilitere den offentlige debat om det socialistiske alternativ.

Taktikken lykkedes. Og skal man tro Socialdemokraterne, så er diskussionen nu slut. Vi ved dog bedre. Faktisk er det først her, diskussionen for alvor starter.

Hvis man accepterer den politisk præmis bag den tekniske fremskrivning af finansloven, er der kun plads til symbolpolitik. Accepterer man så ydermere reelt budgetloven som ultimativ ramme, er der stort set ikke noget manøvrerum. Det kan højst blive til nogle få højt profilerede krav som de ældres retskrav på et bad to gange om ugen, lidt grøn politik, fuld fradragsret for faglige kontingenter og en eller anden indsats overfor social dumping. Men betalingen har været høj. En nedtoning af regeringens samlede krisepolitik vendt mod de brede lønmodtagergrupper, og hvad værre er - *en snigende omdannelse af velfærdsstaten til en residualstat*, hvor borgerne i stigende grad skal klare sig selv, og hvor der kun sættes ind for at redde dem, krisen har skubbet ud i social elendighed.

Man kan så hævde, at det i ti år lykkedes DF at få sine symbolpolitiske krav igennem ved finanslovsforhandlingerne og i øvrigt øve stor indflydelse på VK regeringens politik. Ingen af delene passer. DF fik stort set ingen indflydelse på VK regeringens politik, men tilpassede sig smidigt, og symbolpolitikken gav kun vælgermæssig succes, fordi hele det politiske spektrum i Folketinget accepterede, at søgelyset skulle rettes mod "de svage i samfundet". Det passede alle parter fint, fordi man derved fik trukket en klar demarkationslinje ned gennem samfundet - mellem dem indenfor og dem udenfor. De sidste som trusselsbillede for de første.

Konklusionen er ikke, at finansloven er ligegyldig. Men EL kunne allerede i efteråret 2011 have gjort det klart, at man ikke ville vælte en socialdemokratisk ledet regering og samtidig forbeholdt sig retten til at fremføre sin egen politik og nådesløst kritisere SRSF regeringens videreførelse af VK regeringens politik. Det ville have betydet, at man kunne have styret uden om finanslovsspillet og i

stedet tvinge det politiske fokus hen mod de politiske tiltag, der virkelig betyder noget. Det er eksempelvis ganske interessant, at der ikke fra EL' s side har været mobiliseret til en omfattende modstand mod kontanthjælpsreformen, selv om den sammen med forkortelsen af dagpengeperioden og begrænsning af efterlønnen betyder, at de store lønmodtagergrupper nu er stillet ringere end for 40 år siden. For de endnu beskæftigede har udsigten til at ryge hele vejen ned af slisken ved afskedigelse og ende som vedhæng til sin samlever, resulteret i, at frygten blevet det styrende og disciplinerende element på arbejdspladserne. Selv om det er ganske forfærdeligt for den enkelte, der rammes, er det dog ikke det centrale. Det er det derimod, at lønmodtagerne som helhed mister de sociale tryghedsforanstaltninger, der gjorde det muligt at kæmpe for ordentlige løn- og arbejdsforhold uden at skulle frygte for sine børns fremtid eller sin egen alderdom. Men det billede - klassebilledet - har været helt uden for politisk fokus, og i stedet har den kompensatoriske socialpolitik og finanslovsspillet været i centrum. Det har passet regeringen og de herskende klasser ganske godt.

Der er fanden til forskel på at skulle konfrontere de store lønmodtagerklasser direkte fremfor at splitte dem op i kernearbejdskraft og periferiarbejdskraft, hvor marginaliseringen af den sidste gruppe langsomt legitimeres og til sidst institutionaliseres som samfundets overtryksventil for de ophobede sociale spændinger. Kernearbejdskraften og de faglige organisationer kan herefter presses skridt for skridt og oven i købet identificere sig med begrænsningen af velfærdspolitikken til at handle om "de svage". Den universelle velfærdspolitik er blevet erstattet af indsatsen overfor de værdigt trængende, hvor de herskende klasser og den politiske elite selvfølgelig definerer værdighedskriterierne.

Den politik blev systematisk indledt af VK og er videreført af SRSF, uden at nogen politisk kraft - ej heller EL - har konfronteret konsekvenserne. Det er korrekt, at det lykkedes EL at presse regeringen til (næsten) at redde de ca. 30.000, der stod til at ryge ud af dagpengesystemet. Men igen var det de 30.000 skæbner, der stjal billedet og ikke forsvaret af de store gruppers rettigheder og samfundsmæssige styrke.

Det er nok ikke nogen overdrivelse at sige, at EL med sin finanslovspolitik og erstatning af klassepolitik med socialpolitik og indigneret kamp mod social uretfærdighed har bidraget til at legitimere de politiske præmisser, som alle de andre politiske partier i forlængelse af VK regeringens politik har ført politik på siden valget i 2011. Det bidrager til en forklaring på, hvorfor der er et gab mellem de privat ansatte og de offentligt ansatte lønmodtagere og igen mellem disse og de grupper, der i løbet af de sidste 15 år er blevet marginaliseret. Hele orienteringen mod symptomerne i stedet for en insisteren på at konfrontere årsagerne har bevirket, at der ikke er ret meget andet end symbolpolitik tilbage. Velfærdsstatens grundpiller er nedbrudt, og de offentligt ansatte og de privat ansattes fagforeninger ligger i indbyrdes strid om alle væsentlige spørgsmål.

Spørgsmålet er så, hvorfor EL som et erklæret socialistisk parti har overgivet sig til en taktisk linje, der, når det kommer til stykket, styrker de politiske og sociale kræfter, som partiet må og skal bekæmpe? Hvorfor EL med sin seneste politik og taktiske udspil bringer sig i en situation ikke meget ulig den, SF bragte sig i efter 2009?

En del af forklaringen skal naturligvis findes i det faktum, at de store lønmodtagergrupper og hele fagbevægelsen er blevet presset i defensiven under den økonomiske krise. Det er ikke noget ukendt historisk fænomen. Med til forklaringen hører også, at de herskende klasser bevidst gennem de sidste to årtier har ført en nedslidningspolitik, som nu med baggrund i krisen kan optrappes til en åbenlys offensiv. Alene i EU har de herskende klasser og den politiske elite evnet at mobilisere så enorme økonomiske kræfter, at ingen centrum-venstre regering noget sted har haft styrke til at stå imod bl.a. finanskapitalens pres, eller de transnationale selskabers investeringstrusler.

Men disse indlysende kendsgerninger kan ikke i sig selv forklare, hvorfor EL i det mindste ikke er gået op imod kapitalens angreb på samfundsøkonomien og demokratiet.

Svaret skal findes i EL's egen politiske nyorientering i 2009. På mange måder minder den om forløbet i SF efter 2007. Partiets socialistiske linje blev reelt sat i parentes og umuliggjort som praktisk politik. EL skulle først og fremmest orientere sig mod at trække socialdemokratiet og SF til venstre og samtidig opsamle de mange hjemløse socialdemokrater og senere SF'ere. Og målet var ikke længere socialistiske forandringer – det var øges vælgerstyrke. Måden at udøve politikken på blev den gammelkendte metode med at tage politiske positioner op, de to andre partier havde forladt. Antagelsen var, at man ad den vej kunne tiltrække de socialdemokrater og faglige ledere, der følte sig forladt af deres partis politikskifte. Endvidere sneg der sig langsomt den opfattelse ind i partiet, at forsvaret af velfærdsstaten og den *demokratiske offentlige sektor* stod over alt andet. Ikke som en taktisk manøvre for at mobilisere den antikapitalistiske modstand, men som et strategisk projekt, fordi man nu så den offentlige sektor som demokratiets garant mod det kapitalistiske markeds vilkårlighed og sociale uretfærdighed.

De taktiske sving og den seneste taktiske tilpasning til regeringens politik skal nok så meget forklares ved EL's glidende strategiske kursskifte siden 2009. Det er ganske givet også det kursskifte og ikke politisk blindhed, der gjorde, at man læste progressive elementer ind i S og SF's Fair Løsning, selv om der var tale om videreførelse af den neoliberale økonomiske logik. Og det er vel også forklaringen på, at EL behandlede S og SF's fælles valgoplæg så nådigt og efter valget ikke erklærede regeringsprogrammet krig, men begrænsede sig til at kritisere regeringen for løftebrud i takt med, at den tilpassede sin politik til de herskende kapitalkræfters krav.

Det strategiske kursskifte fik også som konsekvens, at kapitalismekritikken og det internationale antikapitalistiske perspektiv blev nedtonet og i konsekvens heraf, at en sønderlemmende kritik af Fair Løsningens aldeles urealistiske økonomiske prognoser var totalt fraværende, hvilket var med til at forlene programmet med et figenblads realisme og legitimitet.

Endeligt medførte kursskiftet, at partiet logisk nok blev suget ind i det lukkede parlamentariske spil, hvilket siden valget har drænet det for energi til at hævde sig som selvstændig politisk og samfundsmæssig kraft udenfor Folketinget. Konsekvensen er, at partiet i dag langt fra udgør den politiske trussel og det alternativ, som dets parlamentariske styrke kunne give indtryk af.

Men det er ikke umuligt at være et mellemstort parti og et nicheparti på en og samme tid. Og det er i opgøret med denne dobbelttilstand, at partiets fremtid afgøres.

EL kan med udgangen af finanslovsforhandlingerne og S og SF's valg af forligspartner til højre i salen vælge at gøre op med den hidtidige strategiske kurs og ændre den parlamentariske taktik frem til folketingsvalget i 2015. Eller man kan risikere at havne i en situation, som ikke adskiller sig væsentligt fra den, SF nu står i.

Ifølge vores begreber indebærer det ikke en venden ryggen til S og SF. Det indebærer i stedet et opgør med et for længst udlevet billede af socialdemokratiet og den socialdemokratiske arbejderbevægelse, og at EL og venstrefløjen påtager sig det ansvar at gennemføre selvstændig socialistisk reformpolitik og formulere et politisk samlende modstand mod de herskende klassers offensiv for reorganisere den kapitalistiske økonomi.

Nu hvor partiet står relativt stærkt i Folketinget og i kommunalpolitikken tegner der sig et gunstigt udgangspunkt for at skabe en organisk forbindelse mellem kampen for velfærdsrettigheder ude i samfundet, hvor partiet handler aktivt som ledende kraft, og centraliseringen af denne kamp i åbne politiske dagsordner i de parlamentariske organer. Det er i den forbindelse vigtigt at pointere, at det

ikke er det enkelte krav eller politiske temas radikalitet, der definerer den socialistiske reformpolitik, men derimod, at de politiske krav og taktiske manøvre formuleres og bedømmes ud fra, om de fremmer eller hæmmer de brede lønmodtagergruppers antikapitalistiske mobilisering og forståelse af kampens nødvendighed. Dvs. om reformpolitikken bidrager til at undergrave de herskende klassers politiske og ideologiske hegemoni, herunder Socialdemokratiet som bolværk mod enhver selvstændig politisk udvikling i de store lønmodtagergrupper, og samtidig udvikler modstanden til et egentligt samfundsmæssigt alternativ - til et socialistisk hegemoni.

Helt konkret må en socialistisk reformstrategi vokse sig ud over det blotte forsvar for velfærdsstaten. Det er ikke noget mål i sig selv at kræve en større offentlig sektor eller forbedringer det ene eller det andet sted. Selvfølgelig skal velfærdsordningerne forsvares, men ikke isoleret fra et politisk angreb på de livsødelæggende og samfundsskadelige vilkår, der følger af kapitalismens blinde udvikling - hvor konsekvenserne væltes over på staten eller den enkelte borger. Hermed også sagt, at velfærden ikke længere kan forsvares og genopbygges indenfor fordelingspolitikens snævre rammer. Den tid er forbi.

Lidt paradoksalt kan man sige, at en socialistisk reformpolitik må angribe alle de forhold i den kapitalistiske produktion og fordeling af rigdommen, der gør velfærdsstaten nødvendig.

Det er ikke muligt uden bred politisk mobilisering og uden snæver forbindelse til alle de kræfter i Europa, der vil det samme. En socialistisk reformpolitik uden et praktisk og konkret internationalistisk perspektiv er en utopi.

Efter vores opfattelse har Enhedslisten fra nu af og frem til næste folketingsvalg til at omsætte sin parlamentariske fremgang til en selvstændig politisk kraft, der magter at transformere de mange proteststemmer til en politisk bevægelse og en politisk kultur, der kan arbejde sig ud af centrum-venstre fallittens skygge og modstå en fornyet offensiv under en VK eller VKR regerings ledelse.